

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXXI. (25)
No. (štev.) 8

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
24. februarja 1972

Raznarodovanje

Nikdar ne smemo pozabiti, da smo članj slovenskega narodnega občestva vsi Slovenci: tisti, ki živijo v domovini in tisti, ki žive izven narodne države kot narodna manjšina ali kot izseljenci. Naravno bi bilo, da drug drugega podpirajo in so v neprestani medsebojni povezanosti za skupni cilj: ohranitev slovenstva.

Narodne manjšine naj bi imele največjo oporo v svoji matični domovini — Sloveniji. Žal, temu ni tako. Današnji komunistični režim v Slovenski Republiki posveča glavno skrb širjenju svoje ideologije med narodnimi manjšinami in mu je ohranitev slovenstva bolj postranska zadeva. To čutijo tako Slovenci na Primorskem, posebej pa ima bridke izkušnje v tem pogledu slovenska narodna manjšina na Koroškem.

Svetel žarek iz domovine so glasovi posameznikov, med katerimi se odlikuje dr. Jurij Zalokar, primarij psihiatrične bolnice v Begunjah. Ta je že januarja leta 1971 poslal odprto pismo celovškemu škofu dr. Koestnerju, v katerem je pokazal na krivice, ki jih trpi slovenska narodna manjšina na Koroškem in da tudi koroška cerkev nosi soodgovornost za te krivice. Zato je pozval v pismu dr. Koestnerja: „Popravite krivice! Z nezlomljivo vero v neuničljivost slovenstva pa je zapisal: „Tudi na Koroškem bodo ostali Slovenci vsemu nakljub. Naš življenjski raj, ni pa na mrtvaški postelji“.

Dr. Zalokar je imel 16. decembra 1971 v Celovcu predavanje o raznarodovanju Slovencev na Koroškem. Predavanje dr. Zalokarja je imelo poseben pomen v zvezi s sramotnim protestom proti študentu Marijanu Šturmu o katerem poročamo na drugem mestu. Glavne misli dr. Zalokarjevega predavanja so bile:

Raznarodovanje je lahko spontano, kot se to dogaja v večjih mestih, ali pa bolj ali manj hoteno. Pri tem pridejo v poštev gospodarske, družbene in zemljepisne okoliščine, pa tudi dušeslovne. Raznarodovanje je vedno združeno z duševnimi mukami posameznikov ter je vedno dejanje nekulturnosti, čeprav se vrši v prid skoraj stomilijonskega „kulturnega“ naroda.

Nekateri izmed raznarodovalcev so tipični psihopati, tj. ljudje brez lastne osebnosti. Ker potrebujejo neko trdno zunanjo oporo, se vedno povežejo s tistimi, ki imajo oblast ali jo izvršujejo. V vrstah raznarodovalcev najdemo tudi računarje, ki podpirajo raznarodovanje iz gospodarskih oz. političnih nagibov. Posebno nevarna za raznarodovanje je tako imenovana „tiha večina“, ki živi pravo živalsko življenje, je brez zanimanja in popolnoma brezbržna. Ta „tiha večina“ prevladuje tako pri zatiranem kot tudi pri zatirajočem narodu.

Mnogo pa je tudi pripadnikov same manjšine, ki zatajijo svoj jezik in narodnost ter stopijo v skupino raznarodovalcev. V turških časih so te vrste izdajalcev naših ljudi nadeli ime „janičar“, v zadnjih desetletjih avstro-ogrskih monarhije pa „nemčurji“ oz. „madžaroni“. Ti izdajalci so slabotne osebnosti, negotova in preplašena bitja, ki se skušajo rešiti svojega manjvrednostnega občutka s prestopom k močnejšemu. Med njimi pa je tudi mnogo takih, ki iz koristolovskih razlogov prevzamejo jezik in mišljenje večinskega naroda.

Ti sopotniki večine storijo svojemu narodu, iz katerega so izšli, največ škode, saj so zatiralcem v opravičilo za njihovo nečloveško ravnanje, češ da manjšinsko ljudstvo samo noče določenih pravic (npr. slovenskega pouka v šolah, dvojezičnih napisov itd.).

Sokrivda manjšine, raznarodovalcem pa dostikrat nehotne pomagajo samj člani manjšine. Namesto da bi dali ob vsaki priložnosti vedeti večinskemu narodu, da živijo in se hočejo kot narod razvijati, se pa zapirajo vase kot polž v svojo hišico in predajajo neki bolest-

„SOVJETI ČAKAJO NA PLEN“

PISMO IZ DOMOVINE

V Svobodni Sloveniji smo v zadnjih številkah obširno poročali o dogodkih v Zagrebu, o stavki študentov in o posledicah teh dogodkov. Informirali smo naše bralce tudi o odmevih teh dogodkov v domačem in tujem časopisju.

Te dni pa je prišlo uredništvu v roke pismo iz domovine, v katerem pisec navaja svoje poglede tako na dogodke v Zagrebu, kakor tudi na ostale probleme. V naslednjem ponatiskujemo nekatere odstavke iz tega pisma:

„V Sloveniji smo ostali po večini do dogodkov na Hrvaškem brezbržni. Zadnje mesece je namreč postajalo pisanje hrvaškega časopisja naravnost strastno in izjave hrvaških intelektualcev skrajno nestrpne; do Slovencev pa kar žaljive. Ni bilo dosti razlike s strupenostjo nekdanjih ustašev. Čudili smo se, da so take stvari mogoče. Stavka hrvaških študentov je končno izbila sodu dno. Titov nastop pa je imel za seboj ostale republike, vojsko in tudi delavski stan na Hrvaškem ni simpatiziral z zagrebškimi študenti.“

„Slovensko časopisje je dogodke le beležilo. Slovenci se zavedamo, da bi razbitje Jugoslavije za nas v sedanjih razmerah pomenilo razdelitev Slovenije. Hrvatje bi se radi šli Indijo. Srbija naj bi postala Zahodni Pakistan, Slovenija pa Vzhodni Pakistan, v kateri bi Hrvatje skušali imeti pokroviteljsko besedo. Slovenci se tega zavedamo in se zato raje vežemo z ostalimi republikami, ki so si druga drugi potrebne in bi rađe Jugoslavijo ohranile.“

„V Sloveniji je Kavčičeva zvezda bolj nizko. Težko je reči, ali zato, ker je klecnil pred Beogradom ali pa zato, ker je osebno izgubil polet. Trenutno nimajo slovenski komunisti izrazitih voditeljskih osebnosti. Kardelja nihče ne mara. Ribičič velja za umskega reveža in človeka brez idej, ostali pa so pragmatisti. Radi bi živeli na zapadni način ob socialistično vodenem gospo-

darstvu. Tega pa gospodarstvo ne prenese.“

V Sloveniji je zaskrbljenost in bojazen, kaj bo po Titovem odhodu. Nekateri so mnenja, da se bo oblasti polastila vojska. Jugoslavija bi postala tako država generalov, kot je to sedaj pri Vas. Seveda obstoja v tem slučaju nevarnost, da bi prišlo do poostrelega centralizma. Škoda, da Hrvatji niso dozvetni za bolj pametno alternativo. Oni so sposobni državo razbiti, ali jo tako upravljati, da bodo oni imeli vso besedo, vsi drugi pa bi morali služiti njim. Vedno vidijo le sebe. Hrvatji so zmožni ponoviti leto 1941. Sovjeti seveda čakajo na plen, če bi se kaj takega zgodilo.“

„Nekaj posebnega je današnja Jugoslavija: država je obubožala, ljudje so se na splošno opomogli, dasi je po nekaterih krajih tudi revščine dosti. Ljudje so se na splošno kar nekam privadili sedanjemu življenju, tako da politične svobode skoro ne pogrešajo, ostale pa je preveč; zlasti mladina ne ve kam z njo.“

Stari partizani ljubosumno čuvajo svoje položaje, njih sinovi pa se jim posmehujejo zaradi njihove ozkosti. Res škoda, da bom s starimi „tovariši“ iz hoste tudi jaz odšel s tega sveta. Drugače bi rad videl novi rod, ki bo nadomestil hostnega. Prepričan sem, da bo takrat zares stekel dialog med vernimi in nevernimi.“

„Za enkrat Cerkev ne dovolijo svobode vplivanja. Ljubosumni so nanjo. Menim, da je Vatikan premalo odločen, ko gre za pravice Cerkev. Res ne vem, kaj je Cerkev v Jugoslaviji s tem pridobila, če se je Tito v fraku rokoval s papežem, Jovanka pa zraven v mantillo na glavi pobožno stala. Večkrat izgleda, kot da bi si Rim upal obsoditi le tisto, kar obsojajo levičarji. Močan je v kritiki ZDA, desnih diktatur, za čuda pa previden, ko bi bilo treba obsoditi levičarska nasilja. Ubogi Slippy, Mindszenty in drugi: deležni so Rožmanove usode.“

Protestna manifestacija beneških Slovencev

Preteklo nedeljo je bila v Čedadu protestna manifestacija, ki so se je udeležili predstavniki odbora Nadiških dolin, kulturnega društva „Rečan“, verskega lista „Dom“ ter prosvetnega društva „Ivan Trinko“.

Protestnega nastopa se je udeležilo veliko mladih, ki so na ta način protestirali proti gospodarski zaostalosti Slovenske Benečije in proti ukinitvi edine tovarne v teh krajih. Na manifestaciji sta med drugimi govorila tudi predstavnik društva „Rečan“ in predsednik društva „Ivan Trinko“.

V zvezi z nastalim položajem je deželni svetovalec dr. Štoka vložil interpelacijo na deželni odbor in zahteval, da se reši pekoči problem. Do sedaj de-

želni odbor še ni odgovoril našemu deželnemu svetovalcu.

PRESENETLJIVA NAPOVED

Dogodkom v Jugoslaviji svetovno časopisje posveča veliko pozornost. Dopisniki iz raznih mest Jugoslavije pošiljajo svojim listom poročila, in delajo razne kombinacije o bodočem razvoju. Clevelandski list „Cleveland Press“ pa je 9. februarja enostavno objavil, da obstoja nevarnost, da bi sile varšavskega pakta v času Nixonovega obiska v Pekingu vdrle na Hrvaško, da zaščitijo svoj komunizem, odnosno dajo oporo sovjetofilskim Hrvatom.

promisov. Nujno je treba tudi skrbeti za večje uveljavljanje slovenskega jezika v javnem življenju, v pogovoru na cesti, v uradih in trgovinah, kajti jezik, ki ima domovinsko pravico le med štiri-ridi židovi zasebnega življenja, ni več kaj prida uporaben. V kategorijo prednostnih nujnosti spadajo predvsem dvojezični napisi, za katerimi se skriva globoka simbolika. Kajti kdor vzame narodu napise v njegovem lastnem jeziku, mu vzame pol samozavesti.

V luči teh spoznanj dobi tudi proces proti Marijanu Šturmu čisto nove razsežnosti. Avstrijske oblasti so hočele v Šturmu udariti ves slovenski narod na Koroškem, ki se pričena osvoboditi in hoče z dvojezičnimi napisi vsemu svetu izpričati, da je Koroška dežela dveh narodov, kjer hoče slovenski živeti naprej in razvijati svoj lastni obraz. Je to mar zločin, ki zahteva sodni pregon?

La situación en Uruguay

El presidente electo del Uruguay Juan María Bordaberry, se prepara para asumir la presidencia el 1.º de marzo próximo. El nuevo mandatario oriental adelantó que continuará la política de “mano dura” iniciada por el actual presidente Jorge Pacheco Areco, principalmente en la lucha contra la guerrilla.

En esa lucha trata de lograr un entendimiento con el partido Blanco de oposición, para poder combatir con más eficacia la actividad terrorista del movimiento tupamaro.

Los guerrilleros por su parte adelantaron en su último documento clandestino que proseguirán su lucha sin pausa contra el gobernante electo, al que consideran la prolongación del actual régimen.

Mientras tanto las fuerzas del orden han detenido a más integrantes del movimiento subversivo y continúan en sus esfuerzos por poner término al terror tupamaro.

Položaj v Urugvaj

Novoizvoljeni urugvajski predsednik Juan María Bordaberry se pripravlja, da bo prihodnjega 1. marca prevzel oblast. Novi vodja države je napovedal, da bo nadaljeval politiko „trde roke“, katero je začel sedanji predsednik Jorge Pacheco Areco, zlasti v borbi proti gverili.

V tej borbi skuša doseči sodelovanje opozicijske stranke belih, da bi se z večjo učinkovitostjo boril proti terorističnemu delovanju prevratnega gibanja tupamarov.

Gverilci pa so s svoje strani napovedali v svojem zadnjem podtalnem dokumentu, da bodo nadaljevali boj tudi proti novoizvoljenemu predsedniku, katerega smatrajo za podaljšek sedanjega režima.

Med tem so varnostne sile zaprle nove pripadnike prevratnega gibanja, in nadaljujejo s svojimi napori, da bi zatrli tupamarski teror.

Goriška in Primorska

RAZVELJAVITEV OBSODBE II. TRAZASKEGA PROCESA

Ni še dolgo tega, ker smo primorski Slovenci praznovali 30-letnico takomenovanega drugega tržaškega procesa, ki ga je fašistično Posebno sodišče „za zaščito države“ uprizorilo v Trstu proti slovenski in hrvaški manjšini v bivši Julijski krajini decembra leta 1941. Sodba je bila kruta in neizprosna: pet slovenskih fantov obsojenih na do smrti no ječo, ostalih 50 obtožencev pa je bilo obsojenih na 30 let oz. od 24 do 6 let ječe.

Po propadu fašizma je bil dne 27. julija 1944 izdan namestniški dekret, ki je predvideval uradno razveljavljanje sodb bivšega Posebnega sodišča. Toda glede omenjenega fašističnega procesa proti Slovencev se skozi 30 let nobena redna sodna oblast ni upala abdicirati tega namestniškega dekreta. Nasprotno: nekaj let po koncu vojne je prišel iz Rima ukaz, naj se povzame in zaključi proces proti še ostalim 11 obtožencem, ki jih leta 1941 policija ni mogla izslediti. Javno tožilstvo v Trstu (v času angloameriške uprave!) je tedaj proti enajstim uporabilo amnes-

tijo in vrnilo spise v Rim Vrhovnemu vojaškemu sodišču, ki je prevzel v svojo pristojnost vse kazenske zadeve fašističnega Posebnega sodišča.

Končno je Vrhovno kasacijsko sodišče v Rimu na pobudo generalne vojaške prokure dne 14. decembra 1971 (ravno ob 30-letnici razglasitve sodb) razveljavilo sodbo fašističnega tribunala od 14. decembra 1941 in jo proglasilo za pravno neobstoječo.

S tem je italijanska državna justica moralno priznala, da je bil tudi drugi tržaški proces politične narave in zato pravno neopravičljiv. Kako težka je bila pot tega priznanja, nam dovolj zgornjo pričča okoliščina, da je moralo preteči 30 let. Pravilno ugotavlja eden izmed preživelih obsojencev — dr. France Tončič —, da ta zapozneli ukrep ne bo mogel obuditi k življenju pet ustrepljenih mučnikov in tistih obsojencev, ki so umrli po ječah in za posledicami prestanega trpljenja; samo preživelim bo vsaj v delno zadoščenje — čeravno po 30 letih.

KOROŠKA

PROCES MARIJANA ŠTURMA

Marijan Šturm, slovenski dijak s Koroške, ki se je moral v četrtek 27. januarja zagovarjati pred okrajnim sodiščem v Leobnu, češ da je poškodoval tujo lastnino s tem, da je nemškemu krajevemu imenu Hermagor dodal na krajevni tabli še slovensko ime Šmohor, ni bil niti obsojen niti oproščen. Čakati bo moral na nov proces, ker je sodnik razpravo preložil na nedoločen čas.

Do tega nepričakovane razpleta je prišlo v zvezi s pričo inženirjem Tauschnigom. Kot izvedenec naj bi poročal, o nastali škodi in sestavi barve, katero je Šturm uporabil pri pripisu slovenskega imena Šmohor. Škode je bilo po oceni sodnega izvedenca za 110 šilingov, tj. za 2.750 lir.

Advokat dr. Karel Ziener pa je na razpravi dokazal, da priča inž. Tauschnig „poškodovane“ table s pripisanim slovenskim imenom sploh ni videl in da zato tudi ni mogel nastale „škode“ oceniti. Advokat je naredil zaključek, da taka priča sploh ne more biti verodostojna. Njegovo mnenje je osvjil tudi okrajni sodnik in sodno razpravo prekinil.

Vendar je imel Marijan Šturm pri-

ložnost, da je lahko pojasnil razloge svojega ravnanja. Na sodnikovo vprašanje, če je storil to, češar ga obremenjuje obtožba, je odgovoril:

„Krajevne table v Šmohorju nisem ne poškodoval ne pomazal. Dodal sem le slovensko krajevno ime. Hotel sem s tem opozoriti javnost na nevzdržne in nedopustne razmere, v katerih žive koroški Slovenci.“

Svoj zagovor je Šturm strnil v tri točke in z njimi zavrnil obtožnico, ki ga je dolžila „zlonamernega poškodovanja državne imovine“. Te točke so: 1. Tabla z nemškim napisom ni bila ne uničena ne poškodovana ne pomazana. 2. Če je dodal slovensko krajevno ime, je storil samo tisto, kar bi morale oblasti že zdavnaj storiti po 7. členu državne pogodbe. 3. Čutil sem moralno dolžnost, da opozorim na nedemokratski značaj avstrijske politike do slovenske narodne manjšine.

Proces proti Marijanu Šturmu, čeprav preložen, je znova opozoril na skrite težnje večinskih narodov, ki se poslužujejo najrazličnejših metod, samo da bi manjšinske narode čimprej raznarodili in vsrkali vase.

NIXON V PEKINGU

KITAJSKA KP NAPADA NIXONA

Severnoam. predsednik R. Nixon je s svojo gospo minuli ponedeljek zjutraj (po argentinskem času) priletel v Peking na večdnevni obisk h kitajskim komunističnim veljakom.

Severnoameriški vladni propagandni aparat je storil vse, da bi prikazal Nixonov obisk v Kitajski kot dogodek svetovnega pomena, dasi ni mogel pojasniti, v čem je dejanski pomen tega obiska. Kitajski komunisti so skrbno pazili, da niso Nixonovemu svetovalcu Kissingerju, ki je bil pred tem že trikrat v Pekingu, da je pripravil Nixonu obisk, razdeli svojih misli še manj želja in še manj političnih načrtov ki jih ima kitajska KP v zunanji politiki. Tako se je severnoameriška propaganda ob Nixonovem obisku v Pekingu osredotočila v ponavljanje Nixonovih izjav v zvezi s potovanjem, ki so izzvenevale v premišljevanja o kitajski zgodovini, o možnostih in nemožnostih nadaljnjih odnosov med Washingtonom in Pekingom itd. Nixon ni s svojo izjavo pred odhodom iz Washingtona: „Prihajamo v miru za vse človeštvo“ (fraza, ki je bila motto prvega človeka na Luni leta 1969) in s stavkom „to je potovanje za mir“, povedal nič novega, ne Kitajcem ne ostalemu svetu.

Nixon ob svojem odhodu tudi ni povedal drugega, kakor ponovil Čuenlajev izjavo, ki jo je ta dal Kissingerju ob njegovem zadnjem prihodu v Peking: „Ameriški narod je velik narod. Kitajski narod je velik narod. Dejstvo, da ju loči širni ocean in velika razlika v filozofiji, jima ne sme preprečiti, da ne bi našla skupnega temelja za nadaljnji razvoj.“

In medtem, ko je Nixonovo letalo „Spirit of 76“ letelo čez Tihni ocean iz ZDA proti Pekingu, je glasilo kitajske KP Ljudski dnevnik napadlo Nixonovo osebo. Sedaj je v zadnjih šestih tednih tudi prvič sploh omenilo, da bo Nixon prišel v Peking. Ljudski dnevnik je zapisal: „S svojim zunanjepolitičnim poročilom v ameriškem kongresu Ni-

xon dokazuje, da ameriški imperializem nima namena spremeniti svojega sovražnega stališča do Kitajske.“ Ker je Nixon izjavil, da v razgovoru s Kitajsko ne namerava zapustiti svojih prijateljev, med njimi Čangkajškove Formoze, „dokazuje, da še ni opustil ideje o eni Kitajski in dveh kitajskih vladah,“ piše Ljudski dnevnik, in nadaljuje: „To odločno dokazuje, da se Nixon še vedno nahaja v kleščah nepremostljivih kontradikcij imperialistične politike ameriškega kapitalizma.“

Če si je ameriški državljani predstavljali, da bo Nixon s svojim obiskom v Pekingu „začel novo razdobje v svetovni zgodovini“, mu je to iluzijo izpodbil Nixon sam (ki je postal zadnje mesece krut realist) z izjavo, da od potovanja ne pričakuje veliko, ker da si je nemogoče misliti, da bi bilo možno dobo 20 let sovražnosti čez noč spremeniti v dobo prijateljstva in sodelovanja.

Kitajski komunisti so storili vse, da je kitajski narod čim manj vedel za Nixonov obisk, „ker pač med ZDA in Kitajsko ni diplomatskih odnosov“, je bil njihov izgovor. Letališče v Pekingu je bilo prazno, razen seveda vrste vojaških in političnih kitajskih komunističnih veljakov, s katerim se je Nixon rekoval. Čuenlaj, predsednik kitajske komunistične vlade (Maoceŋung je predsednik kitajske KP) je toliko počastil Nixona kot gosta, da je ukazal kitajski vojaški godbi zaigrati najprej severnoameriško himno, za njo pa kitajsko. Nixon se je Čuenlaju po ameriški himni nasmehnil, ta pa je ostal neopremičen in je še naprej orientalsko srčno zrl v daljavo.

Nixon je imel v načrtu razgovore s Čuenlajem in z Maoceŋungom ter z ostalimi kitajskim komunističnimi veljaki. Obiske raznih pekinških turističnih zanimivosti, sprehod po Šanghaju in Hangčovu ter 28. februarja povratek v Washington.

Nixon se pripravlja tudi v Moskvo

NAČRT ZA SUEŠKI PREKOP

Po dvomesečnem študiju in tehtanju uspehov in neuspehov, ki jih je dosegel in doživel v Pekingu, namerava severnoameriški predsednik Richard Nixon potovati v maju na obisk v Moskvo.

Eden glavnih problemov, o katerih bo Nixon razpravljala s sovjetskimi veljaki, bo kriza na Bližnjem vzhodu in vprašanje odprtja sueškega prekopa.

Že od lanskega oktobra naprej so se med Egipčani in Izraelci vršili tajni stiki v pariški rezidenci vodje svetovnega judovstva dr. Golmana. Tajni egipčanski odposlanci so v Parizu konferirali največ z judovskim generalom Dayanom, ta pa je vsebino razgovorov pošiljal izraelski predsednici Goldi Meir in Washingtonu.

Na podlagi teh tajnih razgovorov je Nixonova okolica izdelala mirovni načrt, ki ga bo Nixon ob svojem obisku v Moskvi predložil kremeljskim veljakom.

Načrt v glavnem obsega štiri točke: 1. Po predhodnem sporazumu med ZDA in ZSSR se bosta Egipt in Izrael sporazumela in odprla sueški prekop za mednarodni pomorski promet; 2. Egipt in Izrael bosta umaknila svoje vojaške sile od prekopa na vnaprej določeno linijo; 3. Prekop bodo upravljali egipčanski civilni uradniki na obeh straneh prekopa; 4. Egipčani, ki so bili evakuirani iz krajev ob sueškem prekopu, se bodo vrnili v svoje domove, da začno normalno živeti.

Po prekopu bodo smele voziti tudi

Mednarodni teden

V Angliji se je končala večtedenska stavka premogovnih rudarjev. Zaradi stavke je ostalo nad en milijon delavcev začasno brez dela, mnoge tovarne so ustavile obratovanje, ker je primanjkovalo električnega toka. Heathova vlada je imela v parlamentu težak položaj pred napadi opozicijskih laburistov, ko so nekateri že zahtevali razpis novih volitev.

Britanski filmski igralec Burton, ki se je zadnje čase specializiral na filmsko portretiranje takih ideoloških perverznejšev kakor sta n. pr. Trocky in Tito, bo sedaj odigral tudi vlogo fašističnega diktatorja Mussolinija v filmu „Zadnji Mussolinijevi dnevi“. Burtonova žena Elizabeth Taylor (za katero pravijo: „Kaj bi rekla Kleopatra, če bi ji ukazali igrati Elizabeth Taylor?“) bo v tem filmu imela vlogo Mussolinijeve priljubljenice Klare Petacci. Film bodo začeli snemati letošnjo jesen v Rimu.

Nekaj dni pred Argentino je tudi Mexico vzpostavil redne diplomatske stike s komunistično Kitajsko. Argentina jih je vzpostavila 19. januarja, ne da bi jih prekinila s Čangkajškovo Formozo.

Krščanski demokrat Giulio Andreotti je v Rimu sestavil novo italijansko vlado iz izključno krščanskih demokratov. Ker je vlada v rimskem parlamentu v manjšini, menijo, da bo najkasneje prihodnji teden že propadla pri glasovanju o zaupnici ter bo nato oklicala nove volitve za letošnjo evropsko pomlad.

Novi urugvajski predsednik Bordaberry je napovedal nadaljnji boj proti komunističnim Tupamarom in vsem drugim prevratniškim skupinam, istočasno je pozval opozicijsko Blanco stranko, naj se vladi pridruži v boju za ohranitev svobode in demokracije v državi.

Pionir-J, novo severnoameriško vesoljsko vozilo, bo predvidoma v nedeljo, 27. t. m. odletelo s Cap Kennedy proti največjemu sončnemu satelitu, planetu Jupitru. Če bo srečno prejadalo asteroidni pas onstran Marsa in se izognili drugim vesoljskim nevarnostim, bo priletelo v bližino Jupitra čez dve leti. Sovjeti pa so te dni poslali na Luno svojo raketo Luna-20.

izraelske ladje, toda o tem se bosta Egipt in Izrael morala pozneje sporazumeti.

Medtem je priletel v Kairo sovjetski general Grečko, s katerim je imel egipčanski diktator Sadat razgovore o novih pošiljkah sovjetskega orožja za egipčansko vojsko. Dasi Sadat ve za tajne stike med Izraelom in Egiptom v Parizu in za načrte, ki so se iz teh stikov izemili, še vedno zavaja egipčansko ljudstvo z bombastičnimi sovjetskimi vojaškimi obračuna z Izraelom.

obrambne ministra Donald S. Macdonalda, ki se glasi:

Dragi g. Mauser: Želim potrditi prejem Vašega pisma, v katerem ste izrazili svoje nasprotovanje k obisku jugoslovanskega predsednika Tita v Kanadi.

Kakor veste, se je obisk izvršil in lahko pripomnim, da brez vsakega incidenta.

Upoštevam vašo čustvovanja pri tej stvari, toda mislim, da je v večjem interesu nas vseh, da odpremo komunikacijske zveze s čim več deželami.

Toda to, da smo željni imeti diplomatske odnose z drugimi, še ne pomeni, da se strinjamo z njihovimi sistemi ali da odobravamo njihova početja.

Verjamem pa, da je samo s sestanki z drugimi mogoče upati na pomembne razgovore in tako skušati povedati naša mnenja in jim govoriti o nekaterih vrednotah, ki jih mi cenimo.

Ob priliki tega obiska v Kanado je predsednik vlade Pierre Elliott Trudeau razložil predsedniku kanadsko stališče glede članstva v NATO in povere za ozadja drugih političnih stališč.

Prav tako je bilo jasno povedano, da — čeravno je Kanada željna pridobivati nove prijatelje, — se to ne bo

Kdor ljubi opomin, ljubi spoznanje, kdor pa svarjenje sovraži, je neumen.

Knjiga pregovorov, 12, 1.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

FINANČNA POSOJILA

Predsednik argentinske Centralne Banke dr. Carlos Santiago Brignone že dalj časa potuje po raznih državah. Najprej je bil v ZDA, nato je odšel v Evropo, zlasti Francijo in Nemčijo. Njegov namen je v teh državah dobiti posojila, finančno podporo, ki naj bi skupaj dosegla višino tisoč milijonov dolarjev.

Uspeh v Združenih državah je bil precej lep, prav tako v Franciji in Nemčiji. Vendar še sedaj ni razvidno, če bo gospodarska delegacija, ki dr. Brignone-a spremlja, dosegla zaželeno višino posojil. Opazovalci menijo, da nekoliko težko, kljub temu, da se obeta visok kredit s strani švicarskih bankirjev.

Medtem ko finančna misija opravlja svoje posle po svetu, so vedno bolj pogosti glasovi, ki govorijo o brezsmiselnosti tega posojila. V glavnem bo šel namreč izposojeni denar za poravnava starih dolgov, in pa delno za financiranje javnih del, ki jih ima vlada v načrtu. Isti glasovi, ki kritizirajo izposojanje zunaj, pa trdijo, da bi se tako ali še večja količina deviz lahko dobila, če bi vlada smotrno vodila in zlasti podpirala privatno iniciativo za izvoz. In to ne le tradicionalnih izdelkov, kot je meso in razna žita, marveč tudi sadja, svežera in konzerviranega, vina in raznih industrijskih izdelkov.

Likvidacije sovjetofilov v Rumuniji

DELUJEJO TUDI V JUGOSLAVIJI

Ena najzanimivejših novic iz železne zavese je bila minuli teden poročilo o ustrelitvi nekega romunskega generala, ker da je sovjetom predal skrivnosti romunske obrambe ob romunsko-sovjetski meji.

Ob novici so se mnogim opazovalcem razvoja odnosov med Moskvo in Bukarešto pojavila vprašanja, ki jih je danes težko razvozlati, dasi dogodki dokazujejo, da si ostajata Moskva in Bukarešta kljub skupnemu članstvu v Varšavskem paktu in tkzv. socialističnem bloku močno navzkriž.

Podrobnosti incidenta z romunskim generalom-vohunom so znane: general Jon Serb, bivši šef romunjskih obmejnih vojaških oddelkov in član rumunskega parlamenta, je bil pred vojaškim sodiščem obsojen na smrt, ker je Moskvi predal romunske vojaške tajnosti.

Kolikor je znano, se je sedaj prvič zgodilo, da je bil usmrčen visok vojaški častnik neke članice Varšavskega pakta, ker je v Moskvi predal tajne informacije. Po poročilih iz diplomatskih krogov je bil Serb več mesecev v stalnih stikih s polkovnikom Mustovom, sovjetskim vojaškim atašejem v Bukarešti, kateremu je med drugim predal

Argentinski izdelki lahko po kvaliteti konkurirajo z raznimi drugimi na svetovnem trgu, a ker država ne da podpore glede cen in prevoza, izgublja Argentina možnost za izvoz ne le v Evropo in Severno Ameriko, temveč celo v Brazilijo, kamor npr. uvažajo sadje iz Avstralije, ko bi lahko trg popolnoma preplavila argentinska proizvodnja, ki v kvaliteti ne zaostaja, pa je geografsko mnogo bližja.

Slični primeri se godijo na raznih področjih proizvodnje kar povzroča nezadovoljnost proizvajalcev in ljudi na sploh. Manjša pa tudi vero, da bi sedanja vlada bila zmožna, v kratkem času, ki ji še preostane, preukreniti gospodarsko in zlasti živотно politiko. Malodušje se poraja na raznih poljih in le upanje, da bi katera poznejša vlada kaj konkretnega ukrenila v tem smislu, mnoge drži pokonci.

Delavstvo, ali bolje rečeno sindikati, se pripravljajo na stavko, ki bo 29. februarja in prvega marca. Govori se, da je CGT po raznih kanalih vladi ponudila, da stavko prekliče, če vlada dovolj paritetne komisije s prvim aprilom, in da bi z istim datumom začela teči povhica 10%, ki jo je vlada po dekretu določila za julij. Odgovora s strani vlade še ni bilo. In opazovalci menijo, da če pride, bo sigurno negativno. Stavka bo torej mirno (ali nemirno) stekla naprej.

romunske obrambne načrte vzdolž 1500 kilometrov dolge sovjetsko-romunske meje.

Z ustrelitvijo generala Serba se končuje razvoj, ki se je pred nekaj meseci začel s skupino romunjskih častnikov, ki so bili izgnani iz romunske vojske in aretirani, ker so preveč simpatizirali z ZSSR. Takrat so bili odnosi med Moskvo in Bukarešto tako napeti, da je svobodni svet pričakoval sovjetsko invazijo v Rumunijo, kakor se je to zgodilo s Češkoslovaško l. 1968.

Do invazije ni prišlo, ker je Moskva verjetno ni hotela tvegati, to pa zaradi prevelikega mednarodnega odmeva in zaradi krepitve romunsko-kitajskih odnosov. Odločila se je zato za učinkovitejšo in propagandno manj nevarno strategijo: mobilizirati sovjetofske elemente v Rumuniji, da bi z njimi izpeljala prevrat sebi v korist.

Zato opazovalci ugotavljajo, da Serb ni bil likvidiran zaradi „prenašanja tajnosti“ Moskvi, temveč je verjetno tvoril važen člen v verigi romunjskih sovjetofilov, ki delajo za Moskvo, podobno kakor je vrsta sovjetofilov delovala v Češkoslovaški in kakor sedaj deluje v Titovi Jugoslaviji.

Odmevi Titovega obiska v Kanadi

Ob lanskem obisku Tita v Kanadi je g. Otmar Mauser, član Narodnega odbora za Slovenijo in tiskovni referent Zveze DSPB, ki živi v Torontu, poslal informativno-protestna pisma okoli petdesetim vodilnim osebnostim Kanade. G. Mauser je na ta pisma, v katerih je prikazal pravo sliko komunističnega režima v Sloveniji in Jugoslaviji dobil zanimive odgovore, katere je poslal našemu uredništvu. Razumljivo je, da so odgovori, zlasti oni iz uradnih krogov, napisani v kar najbolj previdni obliki, vendar se more tudi iz teh odgovorov, ki skušajo opravičiti obisk, razbrati pravo vrednotenje obiska in razpoloženje kanadskih politikov.

V naslednjem objavljamo nekaj najbolj značilnih odgovorov. (Nekatere stavke v odgovorih je podčrtalo uredništvo.)

Na pismo, ki ga je g. Mauser poslal predsedniku kanadske vlade Pierre E. Trudeau-u, je dobil od njegovega tajnika naslednji odgovor:

Dragi g. Mauser: V imenu predsednika vlade se Vam zahvaljujem za Vaše sporočilo, v katerem ste obrazložili

svoje mnenje v zvezi z obiskom predsednika Tita v Kanadi.

Med tem ko si kanadska vlada ne dela nobenih utvar o važnosti razlik, ki obstajajo med različnimi vladami v svetu, istočasno verjame, da take izmenjave med ljudmi služijo miru in sodelovanju. To pa še ne pomeni, da se s tem daje priznanje politiki ali doktrini, katere nekatere deleže izvajajo, toda Kanada je upravičena živeti v miru s komunističnimi deželami kot je Jugoslavija in imeti z njimi bolj normalne odnose. Dežele z različnimi političnimi in socialnimi sistemi lahko trgujejo med seboj v splošno dobro vseh, in če Kanada hoče uspešno projektirati svojo politiko in ideje, mora te pomnožene različne zveze z Vzhodno Evropo izkoristiti v polni meri.

Vaše mnenje o tej stvari je bilo skrbno zabeleženo in bo ohranjeno v spominu. Upam da bo ta odgovor pomagal obrazložiti stališče vlade.

Vaš vdani Henry Alan Lawless, dopisni tajnik.

Zanimiv in značilen je tudi odgovor

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije je na seji 19. januarja obravnavala problem literarne plaže. Na seji so ugotovili, da bo treba najti primeren jez proti tej poplavi ter določiti mejo med vrstjo in pravimi vrednotami. Še bolj primereno bi bilo korenito spremeniti sedanje stanje, kajti vse kaže, da so v Sloveniji izgubili merila v kulturi.

ŠKOFJA LOKA — Leta 1973 je cesar Oton II. izročil današnjo Staro Loko s širšo okolico brižinskim škofom v fevd. Sicer ni znano, ali je morda škof vzdal prvi kamen današnjega loškega mesta že isto leto, toda Ločani so sklenili prihodnje leto proslaviti 1000-letnico mesta in so se na to tudi že začeli pripravljati.

LJUBLJANA — Pri sedanjem stalnem višanju cen, se je pa le nekaj pocenilo. S prvim marcem bo stal enominutni pogovor z ZDA namesto dosedanjih 68 dinarjev le 51.

STARI VRH nad škofjo Loko — V tem smučarskem središču imajo izposojalnice smučij in smučskih čevljev. Dnevna izposojalnica za smučij velja 24 dinarjev, za čevlje pa 12; izposojalnica posluje v novem hotelu Trans-turist.

MARIBOR — Mariborska revija Naš dom je v januarju številki natisnila v reklamni prilogi barvne fotografije stodinarskih bankovcev. Odtisnjeni sta bili obe strani bankovcev in preko le-teh reklamni napisi. Pa so kljub temu mojstri zlikovci še našli nekaj navidez in vnovčili že več teh bankovcev.

NOVA GORICA — Tovarna pohištva Meblo je lani izvozila pohištva v vrednosti 3.700.000 dolarjev v 40 držav. Največ v Francijo, Avstrijo, SZ, Poljsko, Švico in Italijo. Med izvoznimi artikli, ki so najbolj rentabilni kljub raznim visokim stroškom in dodatnim carinskim obremenitvam, so rustikalni izdelki.

LJUBLJANA — V Sloveniji je po statistiki okrog pol milijona stanovanj s skupno 20 milijoni kvadratnih metrov površine; letno zgrade okrog 10.000 stanovanj. Toda primanjkljaj bo vedno večji, če ne bo uspešne pomoči za gospodarstvo šibkejših, ki čakajo na stanovanja. Dosedaj čaka 150.000 oseb na stanovanja.

LJUBLJANA — Do konca februarja so sklenili rešiti problem zobozdravstva. Vprašanje pa je, kako rešiti: Po predlogih naj bi zobozdravske stro-

ške plačali iz zdravstvenega sklada v celoti za otroke, mladino in za nosečnice. Ostali pa naj bi bili deležni delnih plačil po raznih ključih.

MURSKA SOBOTA — Komunisti s Pomurja so na svoji seji iskali grešnega kozla za neuspešno povezovanje kmetijskih gospodarstev. Ugotovili so, da niso ne komunisti ne drugi družbeni organi dovolj storili za odprto razpravo med kmeti in v kolektivih kmetijskih organizacij.

BEGUNJE — Tovarna športnega orodja in opreme „Elan“ se je v obsežno modernizacijo, povečanjem proizvodnih zmogljivosti ter zgraditvijo drugih prostorov utrdila v vrhu svetovnih izdelovalcev teh produktov. Pred petimi leti so izdelali letno 160.000 smučij, sedanja zmogljivost pa je pol milijona. Velik skok so naredili tudi pri izdelovanju plastičnih čolnov: od 600 na 3.000.

UMRLI so od 20. do 23. januarja

LJUBLJANA — Martin Dolničar, 73; Leopold Malešič; Martin Štefančič, koroški borec; Vladimir Glavi, ing. kemije; Milan Pogačar; Ludvik Rode; Agneza Tement roj. Rupnik; Alojz Franc, brusač; Franc Raeman; Marija Juhart; Jožefa Hegler r. Boltar; Jože Jaklič; Mirko Toros, inženir; Alojzija Simčič r. Mermolja (89); Marija Nedizavec vd. Podobnik; Angela Žorž, up. učiteljica; Franc Hočevar (77); Angela Miklič r. Volk; Francka Rus r. Dobnikar, Vič; Josefina Hoič r. Haidweiger; Janez Gruenfeld; Josip Windisch, prof. glasbe v pok.; Ivan Baloh.

RAZNI KRAJI — Ivan Šček, profesor glasbe in skladatelj, umrl v Koprju, pokopan v Vipavi; Mihael Urnjek, upok., Migojnice; Konrad Ciglar, Mengeš; Dragica Mertelj r. Rust, Nova Gorica; Anton Vesel, Podgorje; Martin Plevnik, Vrbovo; Feliks Dežman, Zadovolje; Franc Suessinger (71), šentjud pri Celju; Slavko Mulej, mesarski mojster, Radovljica; Minka Buh r. Černe, Novo mesto; Ivana Bauman r. Plečko, Rače; Franc Mirnik, Petrovče; Karel Košir, Domžale; Franjo Ferluga, upok. ravnatelj osn. šole, Izola; Avgust Zore, celje; Jože Terzan, Celje; Franc Čepelnik, Znidarčkov a.a, Zlamarje; Jožefa Kepa r. Kolman, Sevnica; Ivanka Grabnar r. Foerster, Brežice; Matevž Uranič, Trstenik; Bogumil Juvanc, brivski mojster, Ribnica; Jože Zadnik, Rašica; Francka Fajdiga r. Lovšin, Sodražica; Albert Janko (71) upok. prof. Nova Gorica; Jožefa Butulin (7), Kromberk; Jože Zgrajner, Rogaška Slatina; Alojz Klančnik (60), Mojsstrana; Alojzija Osredkar, Polhov Gradec.

NOV JUGOSLOVANSKI POSLANIK PRI VATIKANU

Trst. Z ukazom predsednika Republike je bil za novega izrednega in opolnomočenega poslanika Soc. republike Jugoslavije pri Vatikanu imenovan Slovenec Stane Kolman, dosedanji podtajnik Izvršnega sveta SR Slovenije.

Ing. Ladislav Bevc:

† p. Odilo Hajnshek

(30. IX. 1895 — 30. X. 1971)

Spominska črtica

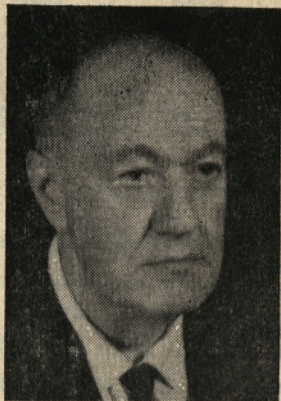
27. maja 1945 je prišla v Lienz vest, da so Angleži sklenili premestiti begunsko taborišče iz Vetrinja v Italijo, kot so rekli na boljše in urejeno življenje. Glas iz Vetrinja je bil, naj bi prišla takoj tja še dva člana Narodnega odbora. Med dvojico sem bil tudi jaz. Ker so Angleži ukini ves železniški promet, cestni promet pa omejili na okolično do 10 km razdalje smo problem potovanja rešili s pomočjo P. Odila, ki je osebno šofiral avto. Ker je govoril angleško, ni imel težav, da nas je spravil čez cestne zapore, ki so jih postavili in stražili Angleži. 28. maja 1945 smo torej potovali po cesti Lien—Špital—Beljak—Celovec in prišli v Vetrinj. Tam je vladalo živahno pričakovanje nesrečnega ljudstva, da bo končno le rešeno skrajne bede in prišlo „na boljše“. V Vetrinju je stalno zasedal Narodni odbor, katerega sem sva se navodila iz Lienza takoj priključila.

Izvedela sva, da odvažajo begunce vsak dan, zadnji trije bi bili torej 29., 30. in 31. maj. Delegacija Narodnega odbora je stalno hodila na angleško vojaško poveljstvo, kjer so včasih le po dolgem čakanju posegli sprejem, da sporoče želje in zahtevajo pojasnila. Že od prvega dneva transportov pa so se javljali prebežniki, ki so trdili, da begunce ne odvažajo v Italijo, temveč jih izročajo partizanom na jugoslovan-

ski meji. Angleški zastopnik pa je delegaciji Narodnega odbora kategorično zanimal trditve prebežnikov in je grozil, da bo kazensko postopal proti vsakomur, ki bi širil takšne vesti. Ker nihče od prebežnikov ni hotel odkrito nastopiti z dokazi, tudi Narodni odbor ni mogel uspešno nastopiti v zaščito ljudstva. Toda prebežniki so se še javljali, vselej pa ustrahovani z angleškimi grožnjami.

V sredo 30. maja 1945 pa se je oglasila odločilna priča v osebi domobranskega zdravnika, ki je odšel s transportom 28. maja. Ta je na seji Narodnega odbora poročal, da so jih peljali v Pliberk, tam so jih Angleži postrojili in jim odvzemali ure, brivske aparate in kar je še bilo kaj vredno. Nedaleč pa so čakali partizani, katerim so Angleži predal žrtve. Partizani so takoj začeli odvzemati beguncem, kar je bilo boljše obleke v zamešno za ponošene cape. Nato so zapirali žrtve v živinske vagonne. Mladi zdravnik je v tej veliki zmešnjavi porabil ugoden trenutek, da se je vrgel v žitno njivo in tam ležal do pozne noči, ko je končno po odhodu vlaka vse utihnilo. Tedaj je odšel na pot v smeri proti Vetrinju. Čez Dravski most ni mogel, ker je bil zastražen, zato ga je prepeljal čez Dravo brodnik. Okrog poldneva 30. maja je lahko podal Narodnemu odbo-

Dramatik Joža Vombegar — sedemdesetletnik

Kadar imenuješ ime Joža Vombegar, takoj si misliš zraven še ime „Voda“ tako je povezano njegovo bitje z njegovim dramatskim prvencom,

z igrjo „Voda“, je namreč zaslovel ravno pred štiridesetimi leti l. 1932, ko je bila 3. aprila nje premijera. Pisatelj je bil tridesetleten visokošolec v Misionišču v Grobljah pri Domžalah.

Kot povodenj se je takrat razlila „Voda“ iz Kamniškega okraja, rojstne pokrajine Vombegarja, rojenega 16. februarja leta 1902 na Pšenični Polici pri Cerkljah, po vsej domovini: še istega leta (18. decembra) je bila igrana v Narodnem gledališču v Ljubljani, nato je šla po vseh domovih in povsod je bila sprejeta z navdušenjem kot dobra slovenska komedija, ki spada v „železni repertoar“ slovenskega ljudskega igranja. Vodnik, Fr. Koblar, Kozak, Govekar, Klopčič, Jože Pogačnik (sedanji metropolit) itd. so jo priznali in župančič je bil navdušen nad njo. Nemški kritik Maribor, Zeitung je tedaj zapisal: „Heureka! Pesnika slovenske ljudske igre smo našli! Vombegar je nov up! Je človek, ki ve za novo pot in napolnjuje veliko vrzel. Ljudska igra, ki ni znala najti izhoda iz Jurčičeve-Finžgarjeve zamisli, je postavljena na nov tir, ki obeta veliko prenovitev!... Velik uspeh — Ein grosser Erfolg!“

Za ta nov tir pa je Koblar označil Vombegarjevo ustvarjanje iz psihologije kmetskega kolektiva, ne oblikovanje individualnih tipov: „uredil je naš podoželski kolektiv v teatralno učinkovito igro z dobrohotno mislijo in zdravim jedrom“ (Dvajset let slovenske drame, I, 113). Zato ni čudno, da je „Voda“ zajela prav vse slovenske ljudske odre in segla čez mejo že davno pred drugo vojno; igrali so jo v Severni Ameriki, igrali tu v Buenos Airesu že 24. maja 1936. leta (pred 32 leti) v režiji na Ljudskem odru v dvorani Alsina 2832. S povojnimi izseljenci je šla skozi taborišče in stopila tudi na avstralska tla in še bogve kam. „Voda“ je šla po vsem globalnem slovenstvu, zajela je domovino, zamejstvo in zdomstvo, pa tudi; med Čehi in Slovaki se je igrala v prevodu in v Avstriji je budila celo misel na — film. Vsekakor ob štiridesetletnici kliče po jubilejni reprezentativni predstavi tu med nami, da se z njo seznanj tudi

novi, že tu rojeni slovenski rod, ki Vombegarja pozna morda res samo kot resničnega varuha vode na kopališču Sloge v Castellarju. Voda spremlja usodno Vombegarjevo življenjsko pot.

Prav tak uspeh je imela tudi njegova druga drama Vrnitev, ki je prav tako šla čez vse slovenske odre; tretja drama Zlato tele pa je zopet zaživela na deskah Narodnega gledališča.

To so bile glavne Vombegarjeve dramske ustvaritve v času, preden je bil poklican s svojim odrskim ustvarjanjem na novo področje: v novo ustanovljeno radijsko postajo. In tu je Vombegar ustvaril prvo slovensko slušno dramo in to istočasno z nastajanjem te vrste radijskih iger med drugimi narodi. Nenehno je pisal svoje radijske igre, ki so rastle v stotine primerov. In tu je postavil svoj klasični tip „Jake Smodlake in njegovih“, v nastopih, ki so jih radijski poslušalci po vseh slovenskih domovih uživali z največjim užitek, in jih željno pričakovali. Pa tudi izobraženci so uživali njegov humor. Po teh igrar je „Jaka Smodlaka“ postal še bolj popularen kot „Voda“. Na župančičev nasvet je ta radijski drobiž hotel izdati knjižno (založnik se mu je ponudil!) in bila bi to knjiga preko tisoč strani. Igre so bile last Radijske postaje in so se hranile v njenem arhivu. Ob tragičnem prelomu l. 1945 so ves ta arhiv „kulturni barbari“ poslali v mlino večške papirnice. Tako se od vseh teh stotin iger ni ohranil noben papir, vse je šlo z radijem v zrak. Ostal mu je samo zgodovinsko neovrgljiv naslov „ustanovitelj slovenske slušne igre“, kakor ga je imenoval prof. Peterlin v Trstu, ki je to zvrst literature nadaljeval v zamejstvu.

Škoda, da Vombegar ni končal drame iz taboriščnega življenja Tabor brezpravnih, katere drugo dejanje sem svoj čas priobčil v zborniku Balantičevcev Gor čez izaro in ki bi bil zanimiv odrski dokument našega taboriščnega meddobja. Zato pa imamo iz njegovega zdomskega življenja dve njegovi deli: prvo dramo v emigraciji iz domobranskega časa Napad (pod imenom Poznič) ter dramizacijo Martina Krpana. Posebno s tem zadnjim je znova uspel v Buenos Airesu v takj meri, da so ga obnovili na Koroškem ter je s koroškimi igralci šel na deske tržaškega gledališča in celo — v domovino. Našel je vprizoritev tam blizu — v Domžalah, kjer se je pred štiridesetimi leti začela njegova pisateljska pot. Martin Krpan predstavlja zdaj ob sedemdesetletnici zadnji njegov odrski uspeh in želej je, da bi — prečiščen — našel tudi knjižno obliko.

Toliko na kratko o Vombegarju pisatelju, dramatik.

Toda Vombegar je bil v življenju sedemdeset let delaven še na drugih področjih. Tako spočetka v dijaških organizacijah, predvsem v Kamniški Bistrici, kot režiser, prosvetni delavec itd. Kot visokošolec je bil aktiven v

Pred dvajsetimi leti v „Svobodni Sloveniji“

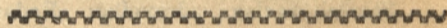
14. februarja 1952 — št. 7

KADAR BODO SPREGOVORILE ATOMSKE BOMBE

Zahodni demokratiški blok z ZDA na čelu in komunistični svet pod komando ZSSR, vsi se pripravljajo na novo vojno... Razni vojaški in drugi strokovnjaki so napisali zanimiv pregled dogodkov tretje svetovne vojne, ki bo potekala nekako takole:

Atentat na Tita. — Tito je sprejel na dvoru v Topčideru delegacijo srbskih kmetov neke udarniške zadrage v avdienco. Med kmeti sta bila tudi dva člana kominforma ter izveščana atentatorja, ki ju je Moskva poslala že pred dvema letoma v Titovino... Tito je bil pri atentatu samo ranjen, beograjski radio pa je istočasno objavil: „Tito je ubit! Jugoslovanski narodi se bodo osvobodili tiranije!“ Postajo so namreč po načrtu takoj prevzeli kominformovci. Po objavi novice so se po vsej Jugoslaviji začeli neredi...

Konec Titovine. — Zaradi neredov so po nalogu Moskve Budimpešta, Bukarešta in Sofija objavile, da so poslale svoje vojske v Jugoslavijo, da napravijo red. Titova vojska je armada sosednjih držav zadržala nedaleč od meje ter je zato ZSSR s svojimi 15 motoriziranimi in tankovskimi divizijami prihitela na pomoč, tako da so naslednjega dne sovjetski tanki stalj v Beogradu na Terzizjah, številne edinice pa prodirale po Slavoniji proti Zagrebu. Istočasno sa vdrli sovjetski tankovski oddelki čez Maribor proti Ljubljani, jo zasedli še isto popoldne, prodrli do Trsta... Tito se je z nekaj gverilci umaknil v bosanske hribe, jugoslovanska vojska pa se je razbežala na vse strani. V dveh dneh je bilo konec Titove Jugoslavije.

akademskih društvih, postal je celo predsednik Dijaške zveze, pozneje Akademске menze in končno najvišje predstavice katoliških akademikov Akademске zveze! Nastopal je kot pevec še pri Maroltovem Akademskem zboru ter je eden redkih članov Gallusa od vsega početka. Zdaj je njegov tajnik. Je član nadzorstva Slovenske kulturne akcije. Je zbiralet folklornega gradiva, narodnega blaga in njegovo odkritje narodopisnih virov Martina Krpana je imenoval kritik tržaškega Zaliva „pionirsko“. Vsem je znan kot tenkoslusen ljubitelj slovenske besede, katero je vzljubil kot Breznikov učencec, sledeč tudi njegovi puristični težnji. Bil je poklicni novinar (tajnik ljubljanskega župana) in član novinarskega društva, tudi igralec, ki je „mojster“ v nemi igri itd.

Še zdaj kot sedemdesetletnik v pokuju je še vedno aktiven. Tudi kot dopisnik našega tednika in kulturni poročevalec. Svobodna Slovenija mu k visokemu življenjskemu jubileju iz srca čestita. td

INFORMACIJA

3

o osnovnih statističnih podatkih in o gibanju članstva Zveze komunistov v Ljubljani

Sestavil: Gojko Stanič

Nadaljujemo z objavo poročila o razmerah v partijskih vrstah v Ljubljani v letu 1968.

Strogo zaupno!

Delovne organizacije na področju vzgoje in izobraževanja z nizkim odstotkom članov ZK

Predvsem za nekatere podoželske osnovne šole je značilno, da so v njih le posamezniki člani ZK. To kaže na našo zelo nenačrtno politiko kadrovanja učiteljskega kadra. Podatki nam tudi povedo, da so verjetno slabi odnosi v učnih delavnicah Zavoda za gluho mladino povzročili, da imamo tako malo članov v tej vzgojni ustanovi. Dokaj nizek odstotek članov imamo tudi v vzgojnem zavodu Janeza Lavca, v gimnaziji Poljane, v srednjih in glasbenih šolah v Ljubljani, v Gostinskem šolskem centru in v blagovnem šolskem centru. Med drugim opazimo tudi to, da je ravno kvalificiranih delavcev v gostinstvu in v trgovini sorazmerno malo v Zvezi komunistov. Po vsej verjetnosti bomo morali ravno komunisti v tej šolj napeti vse napore za intenzivno delo med mladino, ki se šola

v teh centrih, delovati bodo morali na tem, da bi se že v času šolanja sprejeli v ZK čimveč članov.

Vzgojno izobraževalne delovne organizacije, v katerih ni OO ZK

V niti enem same vzgojno varstvenem zavodu nimamo organizacije ZK. V vseh teh organizacijah skupaj imamo zaposlenih zelo malo članov ZK. Le-to so vezani na terenske osnovne organizacije in nekateri na posamezne osnovne šole. Kolektivi so sorazmerno majhni. Samouprava je v vseh kolektivih praviloma zelo slabo razvita. Osnovno vlogo odigravajo ravnatelji. Aktiven odnos vzgojiteljev do staršev je sorazmerno slabo razvit. Zelo resno bo treba preučiti vprašanje velikosti teh zavodov in samoupravnih odnosov v teh zavodih. Po vsej verjetnosti bi bilo najbolj umestno, da bi imeli zavodi svoje

(Nadaljevanje na str. 4)

Slovinci v Argentini

Osebnosti

Krsta. V Slovenski kapeli sta bila krščena 20. februarja 1972 Stefan Benik, sin g. Frida in g. Alenke roj. Jenko. Botrovala sta g. Jurij Benik in g. Danica Petriček; in Marija Patricia Mugerli, hči g. Franca in g. Francke roj. Močnik. Botra sta bila g. Franci Cukjati in g. Marija Pregelj. — Oba krščena je krstil msgr. Anton Orehar.

Poroka. V cerkvi sv. Roze Limanske v Tabladi sta se v soboto, 12. februarja poročila g. Marija Albreht in g. Jože Mehle. Za priči sta bila nevestin oče g. Jože Albreht in ženina mati g. Alojzija Mehle roj. Janežič. Poročne obrede je opravil g. Franc Grom. Mlademu paru želimo vso srečo.

Srebrno poroko sta v krogu svoje družine, sorodnikov in prijateljev obhajala v San Martinu g. Ivan Dimnik in gospa Marija roj. Lampret. Ob tej priložnosti je daroval zahvalno sv. mašo msgr. Anton Orehar. Gospa Dimnikova je dolgoletna odlična pevka in solistka Slov. pevskega zbora v San Martinu. Gospod Dimnik pa pridno deluje v številnih slovenskih organizacijah; v navelikstvu SKD-SLS, v vodstvu KA, v nadzorstvu Slov. doma v San Martinu, kateremu je več let tudi načeloval. Tudi je že dolga leta poverjenik za slovenski tisk v svojem okolišju. Iskreno čestitamo.

SLOVENCIP O SVETU

CLEVELAND

V ponedeljek, 7. februarja je umrl Franc Kastelic, rojen v Stični na Dolenskem. Pokojnik je veliko trpel, ker je pri domobrančih izgubil pet sinov.

Za dobro voljo

Gre mnogokrat

Dva gospoda se srečata in se gledata, kot bi se poznala.

„Če se ne motim, sem vas nekje videl.“

„Gotovo. Jaz grem namreč velikokrat tja.“

Ne zna drugače

Starček razlaga zdravniku: „Kadar stojim za nekaj trenutkov na eni nogi in imam drugo dvignjeno, čutim bolečine.“

„Kdo vam vendar pravi, da telovadite pri teh letih?“

„Veste, ne vem, kako drugače naj bi si nataknil hlače.“

OD DOMA

Kmetijske zadruge imajo nesrečno roko že zaradi imena, saj so bile bolj kot za kmete narejene za druge.

V Ameriki imajo vsaj kip Svobode, pri nas smo jo pa pokopali, ne da bi ji postavili spomenik.

Kjer se prepriata dva, ima direktor vedno prav.

ZBORNIK

SVOBODNE SLOVENIJE 1970

Še vedno na razpolago: v Buenos Airesu: v Slovenski hiši, vseh slovenskih domovih in v pisarni Simona Rajerja, Tucumán 1561, 7. nadstropje, pisarna št. 49; v Mendozii pri Rudolfu Hirscheggerju; in v Bariločah pri dr. Vojku Arku. Cena: 2.800 pesov. Po pošti: 3.000 pesov.

(Nadaljevanje s str. 3)

organizacije ZK, ki bi lahko aktivno vplivale na vzgojno delo v teh zavodih in, ki bi tudi delovale med starši otrok.

Več kot očitno je, da smo sprejem novih članov iz teh zavodov zanemarili. Sami člani, ki so sedaj povezani na terenske osnovne organizacije, se v teh osnovnih organizacijah srečujejo predvsem s starejšimi ljudmi, ki nimajo otrok v vrtcu. V interesu poenotenja vzgojnih naporov staršev in vzgojiteljev v teh vrtcih bi morali predvsem zelo dobro organizirati starše in vzgojitelje okrog vzgojno varstvene ustanove. V ta namen bi morali tudi organizacijsko prilagoditi ZK tem namogam.

Čeprav vemo, da bi se dalo v dijaških domovih in drugih internatih zelo veliko vzgojno vplivati na gojence, pa vendarle v njih Zveza komunistov ni organizirana v organizacije ZK. Opažamo tudi, da ne vodimo sistematične in ustrezne kadrovske politike pri nastavljanju pedagoškega kadra v teh zavodih. V njih dela sorazmerno zelo veliko ljudi, ki niso člani ZK in zelo veliko jih nima ustreznih strokovnih kvalifikacij. V vseh domovih v Ljubljani živi več tisoč mladih ljudi. Zveza komunistov bi morala življenje teh ljudi bolj usmerjati in tudi delati na tem, da bi še v času šolanja sprejeli v organizacijo ZK čimveč mladih ljudi.

PO SPORTNEM SVETU

O olimpiadi v Sapporo bomo poročali, ko bomo prejeli podrobne podatke o uvrstitvi Slovencev. Nimamo še poročil o uvrstitvi skakalcev in alpskega tekmovalca, hokejisti pa ne samo da niso mogli ponoviti uspeha iz Grenobla, ko so bili prvi v skupini B, ampak so se znašli skoraj na dnu lestvice.

Jože Pogačnik, novinar pri Lj. dnevniku, je na 18. svetovnem prvenstvu v smučanju v Bayrischzellu zmagal v slalomu in veleslalomu in postal tako tudi prvak v alpski kombinaciji.

Lanski mladinski prvak v košarki moščanski Slovan je letos v Slavonskem brodu zasedel drugo mesto; v finalu ga je premagal domači Oriolik.

Jugoslovanska teniška reprezentanca je v januarju nastopila v Keniji; moška ekipa, ki sta jo sestavljala Igos Košak in Zlatko Ivančić je izgubila s 3:2, Javševčeva ni škuljeva pa sta gladko zmagali s 5:0.

Dva specialista v teku na 1.500 m sta se v Rimu v maratonskem teku zelo izkazala. Bivša svetovna prvakinja na 1500 m Italijanka Paola Pigni ni le vzdržala izrednih naporov, ki jih terjata 42.192 m dolga proga, ampak je med 96 tekmovalcev zasedla dobro 24. mesto. Franco Arese, ki je evropski prvak na 1.500 m. pa je s časom 2:24,27 premagal prav vse nasprotnike.

OD DOMA

PRESTOPI — Leto 1971 bo ostalo v „globokem“ spominu vseh prebivalcev po značilnosti, da so vsi šli mirno preko predpisov, načrtov, priporočil, sklepov, odlokov in resolucij. Vsi se sprašujejo, kako bo letos 1972, ko je prestopno leto!!!

OBVESTILA

NEDELJA, 27. februarja 1972: V Slovenski hiši ob 10.30 pevska vaja za mladinsko mašo. Na Pristavi družinska nedelja in zaključek počitniških dni.

TOREK, 29. februarja: V Slovenski hiši ob 19.30 seja delegatov SDO-SFZ.

ČETERTEK, 2. marca 1972: V domu v San Martinu bo ob pol devetih prva letošnja vaja pevskega zbora, na katero so poleg članic in članov vabljeni tudi drugi prijatelji petja.

NEDELJA, 5. marca: V Slovenski hiši pričetna šolska sv. maša. Po maši igra.

V Slovenski hiši ob 8.30 pevska vaja pred mladinsko mašo.

SOBOTA, 11. marca 1972: V Slovenski hiši popravni izpiti Slov. srednješolskega tečaja ob 15.30.

NEDELJA, 12. marca: Tradicionalna tombola v Slomškovem domu.

SOBOTA, 18. marca 1972: V Slovenski hiši vpisovanje v Slov. srednješolski tečaj in začetna sv. maša ob 16.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Seja upravnega sveta Zedinjene Slovenije bo 3. marca ob 20 v društvenih prostorih. Zaradi priprave na občni zbor vabimo vse odbornike, da se je udeležijo.

Slovenska radijska oddaja je vsako soboto ob 17.34 na radio Antártida. Sporočami vsem, ki bi želeli voščiti svojim sorodnikom in prijateljem v slovenski uri, naj ustno ali pisмено sporoče Zedinjeni Sloveniji.

Vsem članom sporočamo, da bo občni zbor ZS v nedeljo, 19. marca, po sv. maši v Slovenski hiši.

Pisarna in knjižnica ZS je zopet odprta vsak dan, razen ob sobotah, od 15.30 do 20.

To še posebej velja za vajeniško mladino. Na vsak način bi bilo potrebno organizirati eno ali nekaj več organizacij vseh komunistov, ki delajo v internatih.

Predvsem v nekaterih novoustanovljenih šolah, kot sta npr. osnovna šola Bičevje, osnovna šola Stožice, še sedaj nimamo osnovne organizacije ZK. V osnovni šoli Franca Bukovca v Medvodah se je organizacija ukinila, ker so se člani prevezali na teren. O smotnosti te ukinitve bi bilo treba še enkrat razpravljati. Očitno je, da smo tudi v podeželski šoli v Vodichah zanemarili našo kadrovsko politiko, saj smo v šoli skoraj brez članov ZK.

Po vsej verjetnosti bi lahko v Smedniku pedagoški delavci imeli svojo organizacijo. Komuniste iz pedagoškega inštituta bi lahko povezali skupaj v osnovno organizacijo z republikim zavodom za šolstvo. Vprašanje je, če je bila ukinitve osnovne organizacije v šolskem centru tiska in papirja umestna. Komuniste iz vzgojne posvečevalnice bi lahko povezali na zavod za svetovno pedagoško službo. S tem, da se bodo vse ustrezne zdravstvene šole v šaranovičevi ulici združile v en zavod, se odpirajo pogoji za ustanovitev osnovne organizacije. Čeprav bi bili na tem zavodu komunisti maloštevilni, pa se vendarle ogrevam za to, da bi se ustanovila osnovna organizacija. Ta

Nedelja, 5. marca 1972, ob 16

Pričetek slovenskih šol

● sv. maša

● otroška igra: Janko in Metka

V igri, ki jo pripravlja šola „Franceta Balantiča“ v San Justu, nastopajo: Janko in Metka, Pavliha, Čarovnica, Policaj, Mucek in ljudstvo.

Kraj: Slovenska hiša v Buenos Airesu

Otroke, starše in prijatelje naših osnovnih šol lepo vabi učiteljski zbor.

SREDNJEŠOLSKI TEČAJ

Tajništvo Slov. srednješolskega tečaja obvešča vse dijake, da bodo popravni izpiti 11. marca ob pol štirih v Slovenski hiši.

Vpisovanje bo 18. marca ob štirih popoldne in začetna sveta maša ob petih isti dan. Sveta maša obvezna za vse dijake.

Seja profsorskega zbora bo 11. marca ob petih popoldne.

PORAVNAJTE ZAOSTALO NAROČNINO!

Družinska nedelja na Pristavi

27. februarja 1972

združena z zaključkom

počitniških dni.

Ob 10 sv. maša; ob 11 zaključek počitniških dni; ob 13 skupno kosilo. — Prijave do četrtega, dne 24. februarja, na telefon 629-4077 ali 629-9838.

Vljudno vabi

Društvo Slovenska Pristava

UNIV. PROF.

DR. JUAN BLAZNIK

Zahtevajte določitev ure na telefonu 49-5855

C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed

špecialist za ortopedijo in travmatologijo

Ordinira v torek, četrtek in soboto od 17 do 20

Dr. Tone Žužek ADVOKAT

Uradije od 17.30 do 19.30.

Ponedeljek, sredo, petek

Lavalle 2331, p. 5. of. 10

T. E. 47-4852

Od blizu in daleč se bomo tudi letos zbrali na prijetnem vrtu Slomškovega doma, kjer bo

V NEDELJO, 12. marca velika tombola v korist

gradnji in lepšavi slovenske postojanke. Pridi in podpri slovensko ognjišče v Ramos Mejiji!

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires

Pta. baja, ofic. 2

T. E. 35-8827

Pakete za Veliko noč

kakor tudi denar pošilja najbolje in najceneje

JADRAN-PAK

ulica Monte 2049, višina Rivadavie 6400

(Omnibus 132 in 133 do Carabobo 700)

Uradne ure med tednom od 15 do 19 ob sobotah pa od 10 do 12. Pismena naročila kakor tudi giro je poslati na naslov

ZDENKA KALEČAK, Casilla 340, Correo Central, Buenos Aires

Vse pošiljke so zavarovane.

Če vložitev denar v

Kreditno zadrugo SLOGA

imate od tega več koristi, kot na prvi pogled izgleda.

- Za denar, ki vam je vedno na razpolago, so pri nas za leto 1972 predvidene 22% oziroma 24% obresti. Za naložbe pod istimi pogoji plačajo druge kreditne družbe največ 18% oziroma 20% obresti.
- Denar, naložen pri nas, gre v obliki posojil med naše rojake in odlično pomaga pri gospodarskem napredku slovenskega človeka v Argentini.
- Kot član naše zadruge imate vedno prednost za posojilo po ugodnih pogojih. Trije razlogi, katere velja premisliti, predno naložite svoje prihranke.

Informacije v naši pisarni v Ramos Mejiji (Bmé Mitre 97) ob torkih, četrkih in sobotah od 16 do 20 ali po telefonu 658-6574.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare

Director: Tone Mizerit

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires

T. E. 69-9503

Argentina

Uredniški odbor:

Miloš Stare, Pavel Fajdiga,

dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj

in Tone Mizerit

Correo Argentino Central (B)

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 1.086.173

Naročnina Svob. Slovenije za leto 1972: za Argentino \$ 5.500.— Pri pošiljanju po pošti \$ 5.700.— ZDA in Kanada 13 USA dolarjev; za Evropo pa 15 USA dolarjev za pošiljanje z avionsko pošto. — Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 9 USA dol. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 33-7212

Četrta milijona je vreden

glavni dobitek letošnje tombole v Slomškovem domu. Nabavite si tablice v predprodaji in zagotovite si

MODERNO SPALNICO

ki bo ponos in okras. Vašega doma!

(Dalje prihodnjič)